

Sygn. akt VIII Ka 357/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku VIII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Dariusz Gąsowski – spr.

Sędziowie SO Marek Wasiluk

SR Michał Czapka – del.

Protokolant – Agnieszka Malewska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej – Bożeny Romańczuk

po rozpoznaniu w dniu 28.09.2015 r. sprawy:

C. C.

oskarżonego o czyny z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 279 § 1 k.k.

z powodu apelacji obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 23.03.2015 r. sygn. akt III K 883/14:

I. Zaskarżony wyrok zmienia w ten sposób, że uniewinnia oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

II. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. L. K., tytułem nieopłaconych kosztów obrony świadczonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym, kwotę 516,60 [pięćset szesnastu złotych sześćdziesięciu groszy] w tym 96,60 [dziewięćdziesiąt sześć złotych sześćdziesiąt groszy] z tytułu podwyższenia należności o stawkę podatku od towarów i usług.

III. Kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

C. C. został oskarżony o to, że:

I. w nocy z 25 na 26 października 2012 roku w (...) działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru dokonał kradzieży z włamaniem do pomieszczeń magazynowych i biurowych wytwórni (...) przy ul. (...) oraz do pomieszczeń biurowych (...) przy ul. (...), w ten sposób, że:

- przy użyciu drabiny dostał się na dach budynku wytwórni (...) przy ul. (...), gdzie po uprzednim podważeniu ramy okna dostał się do jego wnętrza, skąd zabrał w celu przywłaszczenia trzy komputery, dwa monitory (...), drukarkę laserową m-ki (...), pilę spalinową m-ki (...), telefon bezprzewodowy m-ki (...) urządzenie nawigacji samochodowej m-ki (...), aparat fotograficzny m-ki (...), pieniądze w kwocie 600zł, walizkę z kompletem kluczy z narzędziami, trzy listwy zasilające, zasilacz (...) do komputerów, dwa routery, cztery przedłużacze do komputerów, lornetkę (...), nóż myśliwski, toner do drukarki laserowej, opakowanie długopisów, antyradar, dwa termometry z higrometrem, otwieracz do kopert, klaser z monetami, 45 znaczków pocztowych, skaner m-ki (...), czeki bankowe, komplet kluczyków samochodowych do samochodu m-ki (...) nr rej. (...), kluczyki do samochodu m-ki (...) nr rej. (...), dwa opakowania perfum, opakowanie kremu oraz dwie butelki alkoholu na szkodę wytwórni (...),

- po uprzednim wywarzeniu drzwi wejściowych biura spółki (...) przy ul. (...) dostał się do jego wnętrza, skąd zabrał w celu przywłaszczenia telefon komórkowy m-ki (...) dwie atrapy kamer m-ki (...) i pieniądze w kwocie 95zł na szkodę spółki (...) oraz dekodery (...), metalową kasetkę i pieniądze w kwocie 95zł na szkodę A. A., powodując straty w wysokości łącznej około 21 070zł na szkodę K. B., w wysokości 615zł na szkodę (...) oraz w wysokości 215zł na szkodę A. A., tj. o czyn z art. 279 § 1 kkw zw. z art. 12 kk.

II. w nocy z 8 na 9 listopada 2012 roku w (...) przy ul. (...) dokonał kradzieży z włamaniem do budynku (...) w ten sposób, że po uprzednim podważeniu okna na pierwszym piętrze budynku dostał się do jego wnętrza przy użyciu drabiny, skąd z pomieszczeń biurowych (...) zabrał w celu przywłaszczenia 3 inwentaryzatory marki (...), router, telefon stacjonarny bezprzewodowy m-ki (...), 30 znaczków pocztowych, 600 znaczków (...) i co najmniej kilkanaście książeczek uprawniających do uzyskania nagród, 9 telefonów komórkowych m-ki (...) telefon komórkowy m-ki (...), telefon komórkowy m-ki (...), 12 żetonów uprawniających do korzystania z myjni samochodowej i czytnik kodów kreskowych na szkodę wymienionej (...), a następnie po wyłamaniu zamka drzwi wejściowych do pomieszczeń (...) sp. z o.o. z ich wnętrza zabrał w celu przywłaszczenia pieniądze w kwocie nie mniejszej niż 1170zł, na szkodę wymienionej spółki, powodując straty w wysokości łącznej 10 678,03zł na szkodę (...) oraz w wysokości nie mniejszej niż 1170zł na szkodę (...) sp. z o.o., tj. o czyn z art. 279 § 1 kk.

Sąd Rejonowy w Białymstoku, wyrokiem z dnia 23.03.2015 r. oskarżonego C. C. uznał za winnego tego, że: w listopadzie 2012 roku w bliżej nieustalonym miejscu nabył dwa telefony komórkowe m-ki (...) i (...) pochodzące z przestępstwa kradzieży z włamaniem na szkodę (...), tj. o czyn z art. 291 § 1 k.k. i za to na mocy art. 291 § 1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Dalej też zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. L. K. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej ustanowionej z urzędu kwotę 531,36 złotych, w tym kwotę 99,36 złotych tytułem podatku VAT oraz zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów procesu.

Przedmiotowy wyrok, na zasadnie art. 444 k.p.k. i art. 425 § 2 k.p.k. w całości zaskarżył obrońca oskarżonego, który na podstawie art. 427 §2 k.p.k. i art. 438 pkt. 2 i 3 k.p.k. wyrokowi zarzucił:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść przez uznanie, iż oskarżony C. C. w listopadzie 2012 r. w bliżej nieustalonym miejscu nabył dwa telefony marki (...) i (...), pochodzące z przestępstwa kradzieży z włamaniem na szkodę (...), podczas gdy, fakt nabycia przez oskarżonego powyższych telefonów budzi poważne wątpliwości, a ponadto oskarżony nie wiedział i nie przewidywał, że telefony te mogą pochodzić z przestępstwa kradzieży;
2. Naruszenie przepisów postępowania karnego, mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., przez dowolną ocenę wyjaśnień oskarżonego C. C. oraz łączną ocenę zeznań świadków: M. S. (1), M. S. (2) oraz W. S., podczas gdy wyjaśnienia oskarżonego jak i zeznania świadków są w istotnej mierze sprzeczne;
3. Naruszenie przepisów postępowania karnego, mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k., przez niepodjęcie czynności zmierzających do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, polegające na nieustaleniu wartości nabytych rzeczy, w celu prawidłowego określenia zasady odpowiedzialności za ten czyn, podczas gdy, istnieje uzasadniona wątpliwość czy wartość nabytych przedmiotów przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, co skutkowałoby zmianą kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu.

Wskazując na powyższe skarżący, na podstawie art. 427 § 1 k.k. i art. 437 1 i 2 k.p.k., wniósł o:

1. uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu,

ewentualnie o:

2. zmianę kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu z art. 291 § 1 k.k. na art. 122 § 2 k.w., co skutkowałoby wpływem dwuletniego terminu przedawnienia karalności i umorzeniem postępowania karnego

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wszystkie trzy zarzuty sformułowane przez obrońcę oskarżonego w wywiedzionej przez niego apelacji okazały się zasadne. Tym niemniej już uwzględnienie pierwszego z nich okazało się wystarczające do zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie najdalej idącego postulatu, bo zmierzającego do uniewinnienia oskarżonego.

W pierwszej kolejności należy zgodzić się ze skarżącym co do tego, że ustalenia faktyczne, których dokonał Sąd Rejonowy obarczone są w sposób ewidentny błędem dowolności. Przy czym zasadniczym w tym względzie mankamentem jest to, że o nietrafności zapadłego w przedmiotowej sprawie rozstrzygnięcia decyduje w równym stopniu wyjście poza ramy swobodnej oceny dowodów, jak i brak dokonania pozytywnych ustaleń wskazujących na fakt wyczerpania przez oskarżonego znamion jakiegokolwiek czynu zabronionego. Sąd meriti, o czym szerzej w dalszej części uzasadnienia, nie wykazał dla jakich względów był uprawniony dopatrzeć się w postępowaniu C. C. występku tzw. paserstwa, do tego w jego umyślnego postaci.

Tym czasem przeprowadzona w niniejszej sprawie kontrola instancyjna dowodzi, że prowadzący niniejszy proces Sąd Rejonowy w istocie skupił się na wykazaniu [vide treść uzasadnienia wyroku] dlaczego nie jest możliwe przypisanie oskarżonemu popełnienia żadnego z zarzucanych mu w akcie oskarżenia przestępstw kradzieży z włamaniem. Ten sam organ rozstrzygający praktycznie całkowicie zrezygnował z wyjaśnienia powodów dla jakich zdecydował się na przypisanie sprawcy popełnienia występku paserstwa. W rezultacie przywołane w tzw. pisemnych motywach wyroku ustalenia faktyczne w najmniejszym stopniu nie wskazują na wypełnienie przez oskarżonego strony podmiotowej przestępstwa opisanego w art. 291 § 1 k.k., a co więcej brak jest ich również w opisie czynu, za który wymieniony mężczyzna został ostatecznie skazany i relatywnie surowo ukarany.

Warto w tym miejscu nadmienić, że z utrwalonych w doktrynie i judykaturze poglądów wynika, iż warunkiem odpowiedzialności pasera jest jego świadomość [wiedza], że rzecz, którą nabywa, pomaga do jej zbycia albo przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, uzyskana została za pomocą czynu zabronionego lub co najmniej - że możliwość takiego nielegalnego jej pochodzenia przewidywał i na to godził się [art. 9 § 1 k.k.]. Świadomość nielegalnego pochodzenia rzeczy [tzn. że uzyskana została ona za pomocą czynu zabronionego] powinna występować u sprawcy najpóźniej w chwili nabycia jej, przyjęcia, pomocy do jej zbycia lub ukrycia. Świadomość co do pochodzenia z przestępstwa przedmiotów nabywanych lub do zbycia których pomagali oskarżeni należy oceniać na podstawie znanych tym oskarżonym okoliczności sprzed popełnienia czynu lub w czasie jego dokonywania, a nie na podstawie faktów, które nastąpiły po dokonaniu czynu, jeżeli z faktów tych nie można wyciągać poprawnego pod względem logicznym i zgodnego z zasadami doświadczenia życiowego wniosku o istnieniu okoliczności świadczących o świadomości oskarżonych w chwili dokonywania czynu [zob. wyr. SN z 17.11.1972 r., II KR 162/72, OSNKW 1973, Nr 4, poz. 46].

Innymi słowy dla stwierdzenia realizacji znamion występku bądź wykroczenia paserstwa, nie jest wystarczające obiektywne ustalenie faktu, iż przedmiot pochodził z czynu zabronionego, koniecznym jest ustalenie stanu świadomości sprawcy na temat pochodzenia przedmiotu z przestępstwa. Tym czasem takich ustaleń, w realiach przedmiotowej sprawy, bez wątpienia zabrakło.

W trakcie przeprowadzonego przez siebie procesu Sąd I instancji ponad wszelką wątpliwość ustalił, że stanowiące przedmiot czynu zabronionego telefony komórkowe m-ki (...)i (...) pochodziły z kradzieży z włamaniem dokonanej na szkodę (...). Do takiego wniosku uprawnia bowiem zawartość dokumentów [k.42-49]. Tyle, że wspomniana okoliczność winna stać się dopiero punktem wyjścia dla dociekań obejmujących warunki, w jakich C. C. wszedł w posiadanie rzeczonych aparatów i dalej też, jaki był stan jego świadomości co do ich pochodzenia. Tym czasem analiza akt sprawy, a w szczególności treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku ewidentnie wskazuje, iż organ rozstrzygający nie podjął nawet próby dokonania ustaleń w tym zakresie. W obszarze zainteresowania Sądu meriti nie znalazły się takie kwestie jak to od kogo oskarżony przyjął telefony [wersja z jego wyjaśnień została w opisie czynu zakwestionowana], w jakich okolicznościach za jaką kwotę jak wreszcie i to jaką wartość one przedstawiały. Konsekwencją takiego stanu rzeczy był całkowity brak możliwości dokonania oceny zachowania C. C. pod kątem realizacji przez niego znamion strony podmiotowej popełnianego czynu. Dlatego też jako dowolne, a przez to i

chybione, należało uznać stanowisko Sądu Rejonowego gdzie zauważa, że „ do takiego wniosku prowadzą zeznania świadka M. S. (1) i W. S. a przede wszystkim prawomocny już wyrok w tym zakresie.” Poza tym, że taki wniosek już sam w sobie nie wydaje się być prawidłowym to z drugiej strony narusza on jedną z generalnych zasad procesu jaką jest wyrażona w art. 8 k.p.k. reguła samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego.

W kontekście powyższego stwierdzić należy, iż Sąd *meriti* w sposób uprawniony ustalił jedynie to, że „ zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił jedynie na ustalenie, iż C. C. w listopadzie 2012 roku w bliżej nieustalonym miejscu nabył dwa telefon komórkowy m-ki (...)i (...) pochodzące z przestępstwa kradzieży z włamaniem na szkodę (...)”. Tyle, że już wniosek jaki został na tej podstawie wyprowadzony, a mianowicie, że dowodzi to wyczerpania przez niego dyspozycji art. 291 § 1 k.k. wydaje się być z gruntu nieuprawniony.

Nie powinno ulegać kwestii, że dla przypisania przestępstwa tzw. paserstwa umyślnego dalece niewystarczające jest przyjęcie w opisie czynu tego, iż oskarżony "w nieustalonym miejscu przyjął od nieustalonej osoby" jakąś rzecz, nawet wówczas, gdy co do tej rzeczy następuje stwierdzenie, iż pochodzi ona z kradzieży. Jak słusznie zauważa Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2006 r. II KK 379/05, który to pogląd Sąd Okręgowy w pełni podziela, dla przyjęcia odpowiedzialności za paserstwo umyślne niezbędne jest bowiem zamieszczenie już w opisie czynu przypisanego stwierdzenia wskazującego jednoznacznie na to, że oskarżony co najmniej zamiarem ewentualnym obejmował ten fakt, iż - w wypadku *modus operandi* polegającego na "przyjęciu" - przyjmuje "rzecz uzyskaną za pomocą czynu zabronionego". Zamieszczenie stosownych rozważań dopiero w części motywacyjnej wyroku [czego w realiach przedmiotowej sprawy również zabrakło] jest niewystarczające, albowiem to już w samej części dyspozytywnej muszą być pomieszczone w opisie czynu wszystkie ustawowe znamiona, także te dotyczące strony podmiotowej czynu, które charakteryzują przestępstwo, za które sprawca jest skazywany. [zob. wyr. SA w Poznaniu z 23.4.1996 r., III AKa 46/96, OSA 1997, Nr 5, poz. 19 z częściowo aprobującą glosą J. Satko, Pal. 1997, Nr 7-8].

Nie ulega zatem kwestii, iż Sąd Rejonowy powinien nie tylko poczynić kompletne ustalenia faktyczne tak w zakresie strony podmiotowej jak i przedmiotowej czynu, ale też dać temu wyraz w jego opisie jednoznacznie wskazując za jakie bezprawne zachowanie danego sprawcę skazuje. W opinii Sądu Okręgowego za dalece niewystarczające należało uznać wskazanie, że przedmiot przestępstwa pochodzi z czynu zabronionego, bezwzględnie koniecznym było ustalenie stanu świadomości sprawcy co do tej kwestii. Jeszcze raz zatem trzeba zaznaczyć, że zgromadzony w toku procesu materiał aktowy nie daje możliwości udzielenia odpowiedzi na zasadnicze pytanie: czy oskarżony wiedział skąd pochodzą przedmioty, które sprzedał M. S. (1) i prawdopodobnie [kwestia ta nie została zweryfikowana, co słusznie podnosi apelujący] również W. S.. W tym też kontekście warto powtórzyć za skarżącym, że błędnym jest rozumowanie Sądu Rejonowego, w ramach którego argumentuje, iż oryginalne opakowanie telefonów komórkowych miałyby wskazywać na ich pochodzenie z kradzieży. Również i w opinii Sądu *ad quem* dalece bardziej uprawnionym jest w tej kwestii wniosek przeciwny.

Reasumując zatem jeszcze raz warto zaznaczyć, że rezygnując z prowadzenia ustaleń co do okoliczności, w jakich C. C. wszedł w posiadanie skradzionych na szkodę (...)telefonów komórkowych, pozbawił się tym samym możliwości oceny strony podmiotowej zachowania oskarżonego. Taki stan rzeczy zaowocował przypisaniem sprawcy czynu o zdekompletowanym katalogu znamion. W świetle takiego rozumowania niemożliwym do uwzględnienia był wniosek obrony, powtórzony przez oskarżyciela w trakcie rozprawy apelacyjnej, o uznanie czynu oskarżonego za wykroczenie i umorzenie postępowania wobec przedawnienia jego karalności.

Z uwagi na powyższe, w tym także kierunku apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść oskarżonego sąd odwoławczy, będąc związanym ograniczeniem wynikającym z reguły *reformationis in peius*, nie mógł ani dokonywać nowych ustaleń faktycznych [w tym także przez "dookreślenie" opisu czynu] ani uchylić wyroku i w tym celu przekazywać sprawy do ponownego rozpoznania. W rezultacie C. C. należało uniewinnić od zarzucanego mu czynu.

Korzystając z możliwości wynikającej z art. 436 k.p.k. Sąd Okręgowy zaniechał szerszego ustosunkowywania się do pozostałych wskazanych w środku odwoławczym zarzutów procesowych. Tym niemniej podkreślenia wymaga to, że również i w tym zakresie racja leży po stronie apelującego.

Zawarte w punkcie II. wyroku rozstrzygnięcie o kosztach obrony świadczonej oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym z urzędu oparto na treści § 14 ust. 2 pkt 4 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [Dz. U. 2013 r., poz. 461].

O kosztach procesu za postępowanie przed Sądem Odwoławczym orzeczono w oparciu o art. 634 k.p.k. w z. art. 632 pkt 2) k.p.k.

Marek Wasiluk Dariusz Gąsowski Michał Czapka